

60 יום נעשה גיעול להכירו - כל יום שמבשלים בכלי, נעשה אותו
61 בישול הגעלה לבישול של היום הקודם, ונמצא שלפני שמספיקות
62 הבליעות להיות 'נותר' כבר נפלטו, ולעולם לא יהיה בדפנות הכלי
63 בליעות של איסור.
64 הגמרא מבררת את תירוצו של רבא. שואלת הגמרא: תינה שלמים -
65 תירוצו של רבא מובן, כשיש בכלי בליעות של קרבן שלמים, דכיון
66 דלשני ימים מיתאכלי - שכיון שרקבן שלמים נאכל לשני ימים, נמצא
67 דמקמי דניהוי נותר קא הוי גיעול - קודם שיעשו הבליעות מאתמול
68 נותר, הרי יצאו הבליעות על ידי הבישול של היום השני, אלא תפאת
69 - אבל כשמבשל קרבן חטאת, כיון דליום ולילה מיתאכלא - כיון
70 שבשר חטאת נאכל רק ליום ולילה, נמצא דכי מבשל פה האידנא
71 ו-היום תפאת, למחרת בבוקר כבר הוי נותר, וכי תדר - וכשחזור
72 ומבשל פה למחר או שלמים או חטאת, קא פליט נותר תפאת
73 דהאידנא תפאת ושלמים דלמחר - יפלט הנותר של החטאת של
74 היום הראשון הבלוע בדפנותיו, בקרבן חטאת או שלמים שבישל
75 למחרת, ואי אפשר לומר על זה שכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו.
76 מיישבת הגמרא: אמרי - אמרו בני הישיבה, לא צריכא - תירוצו של
77 רבא ושבקדים לא צריך ליבון משום שכל יום נעשה גיעול לחבירו,
78 לא נאמר אלא באופן דכי מבשל פה חטאת האידנא - שבאותו יום
79 שמבשל בכלי חטאת, תדר מבשל פה האידנא שלמים - באותה יום
80 חוזר ומבשל בכלי שלמים, ועל ידי כך כבר הוגעל הכלי מהבליעות
81 של החטאת, ולמחרת אין חשש נותר, משום דתפאת דלמחר
82 ושלמים דאתמול פהדי דהדי קא שלים ומניהו - החטאת שבישל
83 למחרת והשלמים שבישל היום נשלם זמנם ביחד, דהיינו שבעוד
84 שמבשל את החטאת עדיין לא נעשה השלמים של אתמול נותר,
85 ותדר מבשל שלמים דלמחר - חוזר שוב וביום השני, ומבשל שלמים
86 לאחר החטאת, ובוה יוגעל הכלי מבליעות השלמים של אתמול
87 ומהחטאת של היום, וכך מאריך לו עוד יום. וכן לעולם, לאחר בישול
88 בשר חטאת, צריך לבשל בשר שלמים.
89 מקשה הגמרא על תירוצו של רבא: אי הכי - אם כן, שכל יום
90 נעשה הגעלה לחבירו, הנהגה נמי לא ליכעי - שלא יצטרכו שום
91 הכשר, ומדוע שנה התנא שצריך הגעלה. מסקה הגמרא: קשיא -
92 אכן קשה הדבר.
93 מביאה הגמרא תירוץ נוסף: רב פפא אמר, האי קריד האי לא קריד
94 - בכלי שמבשלים בו בשר קדשים, כיון שכל יום מבשלים בו לא
95 מתקשה הבליעה בתוכו, ויוצאת על ידי הגעלה, אבל בכלי של גוי,
96 מאחר ולא מבשלים בו תמיד, ממלחלת הבליעה בכלול ומתקשה
97 בתוכו, ואינה יוצאת אלא על ידי ליבון.
98 הגמרא חוזרת לתירוץ שתירצה לעיל: רב אחי אמר, לעולם
99 כדאמרן מעיקרא - לעולם החילוק בין קדשים לגיעולי גוים, הוא כמו
100 שאמר רב ששת בתחילה, תנא תהירא פלע, תנא איסורא פלע -
101 כאן בלע היתר ולכן די בהגעלה, וכאן בלע איסור ולכן צריך ליבון,
102 ודקא קשיא לך - ומה שרבא קשה על תירוץ זה, דסוף סוף בעידנא
103 דקא פליט, איסורא קא פליט - בזמן שהכלי פולט את הבליעות
104 שבדפנותיו, כבר נאסרו בנותר והרי פולט דבר איסור, קושיא זו יש
105 לתרץ, דבעידנא דקא פליט לא איתיה לאיסורא בעיניה, כלומר,
106 אותו בליעת איסור שיש בו בשעת הפליטה, לא היה איסור בעין
107 מעולם, משום שבזמן שחל עליו שם נותר, כבר היה בלוע בדופני
108 הכלי, ולכן אין איסורו חמור, ולכן מועילה לו הגעלה.
109 הגמרא מבארת כיצד עושים ליבון והגעלה. מבררת הגמרא: ועד
110 פמה מלבן - עד כמה יש ללבן את הכלי כדי שיוכשר. משיבה
111 הגמרא: אמר רבי מני, עד שתשרי קליפתן - עד שתרד קליפת
112 המתכת העליונה על ידי הליבון. מבררת הגמרא: וכיצד מנעילין
113 משיבה הגמרא: אמר רב הונא, מניה יורה קמנה בתוך יורה גדולה,
114 כדי שיהיו המים החמים עוברים על כל היורה.
115 מבררת הגמרא: יורה גדולה מאי - איך מגעילים יורה גדולה, שאין
116 אפשרות להכניסה לתוך כלי יותר גדול. משיבה הגמרא: תא שמעי,
117 דההוא דורא דתואי פי רב עקביה - מעשה ברוד גדול שהיה אצל
118 רב עקביה, שקנה אותו מגוי, וכדי להכשירו, אהדר ליה

1 בת יומא - התורה אסרה להשתמש רק בכלים שהגוי בישל בהם
2 באותו יום, דלאו נותן טעם לפגם הוא, ולכן אוסר מאכל אחר
3 שיתערב בו.
4 שואלת הגמרא: אם כן מפיא ואילה לישתרי - אחרי אותו יום שבישל
5 בו הגוי, תניר להשתמש בכלי אף לכתחילה בלא שיכשירו תחילה,
6 כיון שמאותו יום הרי הוא נותן טעם לפגם. מתרצת הגמרא: אכן דין זה
7 אינו מהתורה, אלא חכמים עשו גזירה בקדירה שאינה פת יומא
8 שיהיה חייב להכשירה, משום קדירה פת יומא, שאם לא היו צריכים
9 להכשיר קדירה שאינה בת יומא, היו באים להתיר גם קדירה בת יומא.
10 מבררת הגמרא: ואידך - השיטה שחולקת וסוברת שנותן טעם לפגם
11 אסור, כיצד למדה דין זה מפסוק זה. מתרצת הגמרא: שיטה זו
12 סוברת, שקדירה פת יומא נמי מפגם פגמה - שגם קדירה בת יומא
13 נותנת טעם לפגם, ובכל זאת אסרתה התורה, ומכאן שאסרה תורה
14 גם נותן טעם לפגם.
15 הגמרא דנה במה ששינו במשנתנו (לעיל עה), השפוד והאסכלא
16 מלבן באור: רמי ליה -הקשות רב עמרם לרב ששת, תנן במשנתנו,
17 השפודין והאסכלא שנקנו מגוי, מכשירים על ידי שמלבן באור,
18 (והתניא) [התנן] גבי קדשים - והלא שינו לענין הכשרת כלים
19 המשמשים לבישול בשר קרבנות, השפוד והאסכלא שצלה עליהם
20 בשר קדשים, ובא להכשירם, מנעילין פתמי. וקשה מדוע אין צריך
21 בהם ליבון, כדן ההכשר כשנקנו מגוי.
22 מתרצת הגמרא: אמר ליה רב ששת לרב עמרם, עמרם פרי - עמרם
23 בני, וכי מה ענין קדשים אצל גיעולי עובדי כוכבים, והרי (הבא)
24 [התם] היתירא פלע - שם בקדשים הכלי בלע היתר, ורק לאחר מכן
25 נאסרו הבליעות, על כן די לו בהגעלה ואף שנבלע על ידי האורן
26 אבל (התם) [התם] איסורא פלע - כאן במשנתנו הכלי בולע מיד
27 בהתחלה איסורים, על כן הוא צריך ליבון.
28 רבא דוחה חילוק זה, ומיישב באופן אחר. אמר רבא, והלא סוף סוף
29 פי קא פליט - בסופו של דבר בשעה שהכלי פולט למאכל אחר את
30 הבלוע בו, איסורא קא פליט - הרי הוא פולט דבר אסור, אם כן מדוע
31 שלא נצריך גם בקדשים ליבון כבמשנתנו. אלא אמר רבא, באמת גם
32 בקדשים לא די בהגעלה אלא צריך ליבון כבמשנתנו, ומאי הנהגה -
33 ומה ששינו לענין קדשים שצריך להגעיל את הכלים, הכוונה
34 שמלבד הליבון צריך נמי שטיפה - שטיפה מבחוץ, ומריקה -
35 ושטיפה מבפנים.
36 אביי דוחה את תשובתו של רבא, ומיישב באופן אחר. אמר ליה אביי
37 לרבא, מי דמי, כלומר, וכי אפשר לומר שהתנא קרא למריקה ושטיפה
38 'הגעלה', והרי מריקה ושטיפה הם בצונן, ואילו הנהגה היא פתמי.
39 שכן לשון 'הגעלה' משמעותה במים חמים, שכופים את הכלי לפלוט
40 את הבלוע בתוכו. אלא אמר אביי, גיד עליו רעו - כל משנה מלמדת
41 על חברתה, תנא תנא ליבון והוא הדין הנהגה - שנה התנא
42 במשנתנו שצריך ליבון, אך הוא הדין שצריך הגעלה, כדן ההכשר
43 בקדשים, וכן תנא תנא הנהגה והוא הדין לליבון - שנה התנא לענין
44 קדשים שצריך הגעלה, אך הוא הדין שצריך ליבון כבמשנתנו.
45 רבא דוחה את תשובתו של אביי, ומתרץ תירוץ אחר. אמר ליה רבא
46 לאביי, אי הכי - אם כך, שדין אחד שינו במשנתנו, ודין שני במשנה
47 בזבחים, ומשנה אחת מלמדת על השניה, לתניהו לכולהו פתרא -
48 היה לו לתנא לשנות הגעלה וליבון במשנה אחת ואו במשנתנו או
49 במשנה של קדשים, וליתני תנא פתרא אחריתי - ובמשנה השניה
50 לשנות רק את אחד מהדינים, או ליבון או הגעלה, ולפיא - ובאופן זה
51 ניתן לומר גיד עליו רעו, שמהמשנה ששנויים בה שניהם, נלמד שלא
52 מועילה הגעלה בלא ליבון ולא מועיל ליבון בלא הגעלה, ומעתה גם
53 במשנה שגשנה בה רק דבר אחד, נצריך את שניהם, משום שכבר
54 למדנו שלא מועיל זה בלא זה. אבל באופן שהמשניות שנויות עכשיו,
55 שבכל משנה יש רק דין אחד, אין לומר 'גיד עליו רעו', ועל כרחך
56 שבמשנתנו צריך רק ליבון ובקדשים צריך רק הגעלה, וחוזרת
57 הקושיא מדוע בקדשים לא צריך ליבון.
58 אלא אמר רבא, קדשים היינו טעמייהו - הטעם שבקדשים צריך רק
59 הגעלה ולא ליבון, הוא דכרב נהני אמר רבה בר אבוח, דאמר, כל

עבודה זרה דף עו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קלז

28 משפשפה באבן, וכן מה ששנינו בברייתא שנועץ את הסכין בקרקע,
 29 אין זה מועיל אלא לִאֲכֹל בָּהּ צוֹנֵן – לחתוך בה מאכל צונן, אבל
 30 כדי להכשירה לרוחה צריך הגעלה כיון שהנעיצה אינה מוציאה את
 31 הבליעות האסורות מהסכין.
 32 הגמרא מביאה מעשה שמצאנו שצריך נעיצה בקרקע: כִּי הָא דְמַר
 33 יְהוּדָה וּבֹאטִי בַר טוּבִי הָיוּ יְתָבִי קָמִיָּה דְשְׁבוּר מִלְכָּא – כמעשה
 34 שישבו מר יהודה ו'באטי בר טובי', לפני 'שבור' מלך פרס, שהיה
 35 עובד כוכבים. אִייתו לְקַמְיָהוּ אֶתְרוּנָא – הביאו לפניו אתרוג
 36 לאכול, נטל שבור מלכא את האתרוג, פְּסַק אֶכֶל – חתך ממנו ואכל
 37 בעצמו, ולאחר מכן, פְּסַק יְהֵב לִיָּה לְבֹאטִי בַר טוּבִי – חתך ממנו
 38 עוד והביא לבאטי בר טובי, תָּרַד דְּצִיָּה עֲשֶׂרָה וְיָמֵי בְּאֶרְעָא – אחר
 39 כך נעץ את הסכין עשר פעמים בקרקע, כדי להכשיר את הסכין,
 40 ולאחר שהכשירה, פְּסַק תָּב לִיָּה לְמַר יְהוּדָה – חתך והביא מהאתרוג
 41 למר יהודה. אִמַר לִיָּה בְּאֶטִי בַר טוּבִי – שאל בטי בר טובי את שבור
 42 מלכא, וְהָיָה נִבְרָא לָאוּ בְּרִי יִשְׂרָאֵל הוּא – האם אני איני בן ישראל,
 43 ומדוע לא הכשרת את הסכין קודם שחתכת והבאת לי מהאתרוג.
 44 אִמַר לִיָּה – אמר שבור מלכא לבאטי בר טובי, מַר קִיָּם לִי בְּגִיָּיָה,
 45 וְמַר לָא קִיָּם לִי בְּגִיָּיָה – את מר יהודה אני מכיר שהוא פרוש ולא
 46 יאכל דבר איסור, אבל כך אינני מוחזק שאתה פרוש כל כך, ולכן לא
 47 הכשרתי קודם את הסכין. אִיפָּא דְאִמְרֵי אִמַר לִיָּה – ויש אומרים
 48 ששבור מלכא אמר לבאטי בר טובי, אִידְבַּר מָאִי עֲבַדְתָּ בְּאִוְרְתָא –
 49 זכור מה עשית בלילה. פירוש, שבליילה הקודם שלח להם שבור
 50 מלכא נשים, ומר יהודה לא קיבלם, ובאטי קיבלם, ועתה רמו לו,
 51 שבכך שקיבל את הנשים גילה בעצמו שאינו פרוש, ולכן לא הכשיר
 52 עבורו את הסכין.

הדרן עלך השוכר את הפועל
 ופליקא לה מסכת עבודה זרה

1 גְּדַנְפָא דְלִישָׁא אַפּוּמָא, וּמְלִיּוּה מָאִא, וְאֶרְתָּהָ – ומלאו את הכלי
 2 מים, והרתיחו את המים, ועברו ניצוצות על שפת הכלי, ועל ידי כך
 3 הוכשר.
 4 אִמַר רְבָא, מָאִן חֲפִים לְמַעַבְדַּד כִּי הָא מִילְתָּא אִי לָאוּ רַב עֲקָבְיָה
 5 דְנִבְרָא רְבָא הוּא – מי חכם לעשות כדבר הזה, אם לא שזה הוא רב
 6 עקביה שהוא אדם גדול, וקֶסְבֵּר – וסובר ש'בבולעו' כֶּךָ פּוֹלְטוּ' –
 7 כדרך שהכלי בלע את האיסור, כך גם יפלוט אותו, מָה פּוֹלְטוּ
 8 בְּנִצּוּצוֹת – שכשם ששפת הכלי בלעה רק על ידי שניתנו ניצוצות
 9 מתוך הכלי על השפה, אִף פּוֹלְטוּ בְּנִצּוּצוֹת – כך בדרך זו הכלי
 10 יפלוט את האיסור, ומשום כך הדביק עיסה למעלה סביבות דפנות
 11 הכלי, כדי שניצוצות יוכלו להגיע לשם ולהכשירו.
 12 שנינו במשנה: הַסֵּפִין שְׁפָה וְהִיא מְהוּרָה. מביאה הגמרא עוד דינים
 13 בענין הכשרת הסכין: אִמַר רַב עֲיִקְבָּא בַר חֲמָא, וְלֵאחַר שִׁיפְשַׁף
 14 את הסכין באבן של נפחים, צריך גם לנעיצה עֲשֶׂרָה פְּעָמִים בְּקַרְקַע,
 15 כדי להוריד את השמנונית שעל הסכין. אִמַר רַב הוֹנָא בְּרִיָּה דְרַב
 16 יְהוֹשֻׁעַ, וְנִעִיצָהּ זו צריכה להיעשות בְּקַרְקַע שְׂאִינָה עֲבוּדָה – בקרקע
 17 שאינה חרושה, שהנעיצה בה מעביר את השומן. אִמַר רַב בְּהִנָּא,
 18 וְנִעִיצָהּ זו מועילה רק כִּסְפִין יָפָה שְׂאִין בָּהּ גּוּמּוֹת – בסכין חלקה,
 19 אבל אם יש גומות בסכין, לא מועילה הנעיצה בקרקע, כיון שיש
 20 לחוש שיהיה שמנונית של איסור בגומא ולא תרד על ידי הנעיצה
 21 בקרקע.
 22 מביאה הגמרא סיוע מברייתא לדברי רב כהנא: תֵּנִיא נְמִי קָבִי – גם
 23 שנינו כן בברייתא, סְפִין יָפָה וְחֶלְקָהוּ שְׂאִין בָּהּ גּוּמּוֹת, נִעִיצָהּ
 24 עֲשֶׂרָה פְּעָמִים בְּקַרְקַע, אבל אם יש בה גומות לא מועיל לה נעיצה
 25 בקרקע.
 26 הגמרא מבארת שהכשר זה של הסכין, אינו מועיל להכשירו לענין
 27 כל דבר: אִמַר רַב הוֹנָא בְּרִיָּה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ, מה ששנינו במשנה שסכין

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום שישי עמ' א

20 אִיפָּא בִּין לְדַמְתַּנִּי לָהּ אִמְתַּנִּיתִין בִּין לְדַמְתַּנִּי לָהּ אֶדְרִבִּין –
 21 מהו ההבדל בין לשון זו לפיה נאמרו דברי רב שמואל בר יהודה
 22 על דין משנתנו, לבין הלשון הראשונה לפיה נשנו דברי רב שמואל
 23 בר יהודה על דברי רבין. משיבה הגמרא: מָאִן דְמַתְנִי לָהּ
 24 אִמְתַּנִּיתִין לָא בְּעִי – אינו מצריך שיפול קיתון המים תְּחִלָּה, שגם
 25 אם נפל היין נסך מתחילה ואסר את יין ההיתר, ורק לאחר מכן
 26 נפל קיתון המים, רואים את יין ההיתר כאילו אינו והמים מבטלים
 27 את היין נסך, ואינו חולק על רבין. וְאִילוּ מָאִן דְמַתְנִי לָהּ אֶדְרִבִּין,
 28 בְּעִי שיפול קיתון המים תְּחִלָּה לתוך יין ההיתר, שאילו נפל היין
 29 נסך תחילה נאסר כל היין ועתה על המים לבטל את התערובת
 30 כולה ולא רק את היין נסך לבדו. ולפי זה הרי הוא חולק על דברי
 31 רבין.
 32 מחלוקת נוספת בדין יין נסך שהתערב במינו ובשאינו מינו: אִיתְמַר,
 33 יִין נִסְךְ שֶׁנִּפְלַל לְבוֹר שֶׁל יִין הִיתָר, וְנִפְלַל שֶׁם לְבוֹר גַּם קִיתוֹן שֶׁל מִים
 34 המותרים, והיינו שמעורבים מים ויין של היתר עם יין נסך. ומדובר
 35 שהיין נסך מועט ויין ההיתר מרובה, ולפיכך יש במים שיעור המספיק
 36 לבטל את היין נסך, דהיינו שיש בהם שישים כנגדו, ומאידך אין בהם
 37 שיעור לבטל את יין ההיתר אפילו לבדו, וכל שכן שאין בהם שיעור
 38 לבטל את שניהם יחדיו. ונחלקו בדבר חוקיה ורבי יוחנן,

1 שמועה נוספת בשם רבי יוחנן החולקת על דברי רבין משמו: כִּי אֶתָּא
 2 רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה אִמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַה שֶׁאִמַר רַבִּין שֶׁאִם נִפְלַל יִין
 3 נִסְךְ לְבוֹר, וְנִפְלַל שֶׁם קִיתוֹן שֶׁל מִים, שֶׁהֵמִים מִבְּטְלִים אֶת הַיִּין, לָא שָׁנּוּ
 4 אֶלָּא שֶׁנִּפְלַל קִיתוֹן שֶׁל מִים תְּחִלָּה, שֶׁכֵּאִשֶׁר נִפְלַל הַיִּין נִסְךְ נִתְבַּטַּל מִיַּד
 5 עַל יַד הַמִּים שֶׁהָיוּ שִׁם, אֲכַל לָא נִפְלַל שֶׁם קִיתוֹן שֶׁל מִים תְּחִלָּה,
 6 אֵלּא קוֹדֵם נִפְלַל הַיִּין נִסְךְ, מִצָּא מִיָּן אֶת מִינוֹ וְנִיעֵוַר – כשנפל היין
 7 נסך נתחבר ליין ההיתר שהיה בבור ואסרו, ונמצא שעל ידי כך
 8 נתעורר ונתחזק איסורו של היין נסך, שהרי נאסרה כל התערובת,
 9 ושוב אין המים יכולים לבטלה אלא אם כן הם רבים עד שאין בכל
 10 היין, ההיתר והאיסור, כדי תנינת טעם בהם.
 11 לשון אחרת לשמועה זו: אִיפָּא דְמַתְנִי לָהּ – יש ששנו את דברי רב
 12 שמואל בר יהודה, אִמְתַּנִּיתִין – על משנתנו, האומרת יִין נִסְךְ בִּין שֶׁל
 13 הִיתָר, בְּכַל שֶׁהוּא, אִמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה אִמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לָא
 14 שָׁנּוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא נִפְלַל שֶׁם קִיתוֹן שֶׁל מִים, אֲכַל נִפְלַל שֶׁם קִיתוֹן שֶׁל
 15 מִים, רואין אֶת יִין הִיתָר בְּאִילוּ אִינוּ, וְהַשָּׂאָר, היין נסך שנפל שם,
 16 הַמִּים רַבִּין עֲלִיוּ וּמְכַפְלִין אוֹתוֹ אם אינו נותן בהם טעם והיינו שיש
 17 בהם שישים כנגדו, ואין אומרים שעליהם לבטל גם את יין ההיתר,
 18 וצריך שיהיה בהם שישים נגד הכל.
 19 הגמרא מבררת את ההבדל בין הלשונות. שואלת הגמרא: מָאִי